

УДК 373.3.016:061.2НТШ](477.83/.86)“189/193”

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2019.171176>

Оксана Ковалишин, асистент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ПІДТРИМКИ НАУКОВИМ ТОВАРИСТВОМ ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА УКРАЇНСЬКОЇ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В ГАЛИЧИНІ (кінець XIX – перша третина XX ст.)

У статті досліджено основні напрями діяльності Наукового товариства імені Шевченка на шляху до становлення початкового шкільництва у Галичині наприкінці XIX першій третині XX ст. Проаналізовано організаційно-педагогічні засади підтримки НТШ для розвитку української початкової освіти. Здійснено аналіз співпраці Наукового товариства ім. Шевченка з українськими початковими школами (“Школа ім. М. Шашкевича”, “Виділова дівоча школа ім. Т. Шевченка”, “Приватна народна школа ім. Б. Грінченка” та ін.). Розкрито роль НТШ у освітньо-просвітницькій видавничій діяльності спрямованій на розвиток українського шкільництва.

Ключові слова: Наукове товариство імені Шевченка; Галичина; початкове шкільництво; підтримка; освітньо-просвітницька сфера.

Літ. 11.

Oksana Kovalyshyn, Assistant of the General Pedagogics and
Pedagogy of the Higher School Department Faculty of Pedagogical Education
Lviv Ivan Franko National University

ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL PRINCIPLES OF SUPPORT UKRAINIAN PRIMARY EDUCATION IN GALICIA (end of XIX – the first third of the twentieth century) BY SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY

Article investigates the main directions of the Shevchenko Scientific Society towards the formation of elementary schooling in Galicia at the end of the 19th and first third of the 20th century. In particular, an analysis of the correspondence of the society with elementary educational schooling institutions of Galicia is performed. Separated contribution of the society with following elementary schools: (“M. Shashkevych School”, “T. Shevchenko’s Selected Girl’s School”, “B.Hrinchenko Private People’s School”, etc.).

Organizational and pedagogical principles of functioning of these educational institutions in support of the Shevchenko Scientific Society is revealed. The article provides the information regarding financing of elementary schools for improving the educational and living conditions of Ukrainian students, providing pedagogical and methodological textbooks. The author conducted an analysis of support of Ukrainian private schools by the Shevchenko Scientific Society, operating in Galicia in the late XIX and first third of the XX century.

The author investigated an importance of cooperation and interaction of Ukrainian educators, who carried out the pedagogical activity in primary schools of Galicia and the Shevchenko Scientific Society and analyzed the support of Society for the development of Ukrainian elementary education not only in the territory of Galicia, but also abroad (in Chernivtsi). The role of the Shevchenko Scientific Society in creating conditions for joint work of educational societies of Galicia for the formation of Ukrainian elementary education is revealed.

Thus, the activity of the Shevchenko Scientific Society for the Ukrainian elementary school in Galicia at the end of the 19th and the first third of the 20th century was purposeful and determined by the needs of educational institutions. The support of Shevchenko Scientific Society addressed the urgent needs of various branches of schooling, educational societies and organizations that acted on the path towards the formation of the educational sphere.

Keywords: Shevchenko Scientific Society; Galicia; elementary schooling; support; an educational and enlightening sphere.

Постановка проблеми. Національне самоусвідомлення українського народу ускладнено як історико-географічними чинниками, головним з яких була тривала бездержавність, так і політичними настроями сусідніх держав, що володіли українськими землями та позбавляли права українців на свою національну культуру, освіту та науку.

Кінець XIX перша третина XX ст. для освітньо-просвітницької галузі Галичини характеризується розвитком шкільництва спричиненим пробудженням національної свідомості українців, що вилилося в створення власних українських товариств, організацій та зумовило становлення активного й наполегливого домагання від громадськості заснування своїх національних освітніх закладів у Галичині.

Цілком очевидним було, що розвиток шкільництва та освіти загалом не могли відбуватися без підтримки цієї галузі українською громадськістю та суспільством. Такий освітньо-просвітницький рух на шляху до побудови української освіти тримався на китах меценатства та фундації українських товариств, організацій та ініціатив.

Тому, серед таких визначних ініціатив, як “Просвіта”, “Руське товариство педагогічне” (“Українське товариство педагогічне”, “Рідна школа”), “Учительська громада”, “Краєвий шкільний союз” та ін., головна мета яких був розвиток та становлення української освіти, особливо відрізнялося Наукове товариство імені Шевченка. Роль якого не можливо недооцінити і особливо применшити. Очевидною є потреба дослідити вплив Наукового товариства імені Шевченка (НТШ) на розвиток і становлення українського шкільництва, зокрема, сформувати погляди на організаційно-педагогічні засади підтримки НТШ для початкового шкільництва в кінці XIX першій третині XX століття.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. В останні десятиліття з’явилися низка праць, присвячених темі дослідження українського шкільництва у Галичині наприкінці XIX першій третині XX ст. Зокрема, цією проблематикою займалися науковці: В. Благий, Д. Герцюк, М. Голубка, О. Макачук, З. Нагачевська, В. Савенко, В. Стинська, Б. Ступарик, Г. Субтельна та ін. Дослідники аналізували прогрес становлення українського шкільництва, вплив освітньо-просвітницьких товариств та організацій на розвиток різних галузей шкільної освіти у Галичині наприкінці XIX першій третині XX ст. Проте в контексті проблеми впливу та підтримки Науковим товариством ім. Шевченка початкового українського шкільництва дана тематика була мало досліджувана і потребує надалі більш ретельного вивчення.

Тому, **метою статті** є дослідження організаційно-педагогічних засад підтримки Наукового товариства імені Шевченка у розвитку українського початкового шкільництва у Галичині в кінці XIX першій третині XX ст.

Вклад основного матеріалу з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Питання національного шкільництва, як відзначав М. Грушевський, було актуальним і затребуваним в українському суспільстві, бо “...де брак науки на народній мові, брак рідної свійської школи в повнім, глибокім значінню сього слова проявляється в такім очевиднім... культурнім виродженню української

народности...” [1, 1 – 5], саме такими словами голова НТШ зауважував важливість і цінність просвіти як процесу становлення українського народу на шляху до самостійності і незалежності.

Підтримка Науковим товариством імені Шевченка галицької освіти та просвіти, окрім видавництва шкільних книг і підручників, журналів (“Правда”, “Зоря”, “Літературно-науковий вісник”) була основною функцією НТШ на шляху до піднесення освітньо-просвітницької сфери. Дана спомога, яка базувалася на організаційно-педагогічних засадах діяльності товариства, в першу чергу розпочиналася саме з піднесення і розвою початкового шкільництва у Галичині.

Особливої уваги заслуговує дослідження підтримки Науковим товариством ім. Шевченка державного шкільництва у Галичині. Так, за даними З. Нагачевської у період 1906 – 1907 р. у Львові діяли 40 державних початкових шкіл, серед яких відзначалася лише одна державна українська “Школа імені М. Шашкевича”, запомога та підтримка якої сприяла розвитку освітньо-просвітницької сфери у Галичині [2, 193]. Важливу роль у становленні “Школи імені М. Шашкевича” відіграло саме Наукове товариство імені Шевченка.

У 1886 р. було відкрито одну з перших державних українських шкіл у Львові – чотирикласну українську школу імені М. Шашкевича, що утворилася за сприяння австрійського імператора-реформатора Франца Йосифа. Варто зазначити, що українська інтелігенція тривалий час домагалася цієї події. Ще 17 жовтня 1875 р. Руська Рада, як представницький орган, внесла петицію до Державної Ради у Відні з вимогою відкриття народної школи з українською мовою навчання. Тривалий час школа тіснилася у непристосованому приміщенні у Львові, адже міський бюджет вирішив, що фінансування повинні отримувати тільки польські школи. Проте у 1928 р. “Школа ім. М. Шашкевича” отримала нове приміщення, в якому ця школа живе і досі.

Звичайно, що за такої діяльності чотирикласна українська школа ім. М. Шашкевича потребувала підтримки від українського громадськості, і важливо зауважити, що дану підмогу вона отримувала не тільки від педагогічно направлених українських ініціатив, але і від Наукового товариства ім. Шевченка.

Аналізуючи вклад Наукового товариства ім. Шевченка у розвиток і підтримку “Школи ім. М. Шашкевича”, варто зазначити, що підмога школи починалася з часів започаткування школи. Зокрема щорічно з 1901 р. Наукове товариство

ім. Шевченка виділяло “Школі ім. М. Шашкевича” по 10 кор. на підтримку для убогих дітей школи. 1 лютого 1911 р. надано підмогу у розмірі 20 кор. від НТШ для “Школи ім. М. Шашкевича” для закупівлі одягу бідним дітям. Також у 14 вересня 1921 р. було надано 4000 марок для закупівлі зошитів для бідної молоді “Школи ім. М. Шашкевича” у Львові [4, 9]. Загалом НТШ вело взаємопов’язану діяльність у освітньо-просвітницькій сфері, ось наприклад видавництво дитячого журналу прохало НТШ про підмогу у квоті на пресовий фонд “Світу дитини”, а Наукове товариство допомагаючи виданню, оснащало примірниками початкову “Дівочу школу ім. М. Шашкевича у Львові”, які просили спомоги 21 лютого 1921 р. [9, Арк. 2 – 4]. Таким чином і чинилася підтримка всіх органів для розвитку науки і освіти.

На основі важких освітньо-просвітницьких процесів у Галичині в кінці XIX початку XX століття, українська громадськість брала тенденцію засновувати українські приватні школи. Приватні українські заклади освіти початкового зразку створювалися з ініціативи українських громад та ініціатив. Зокрема, ініціатива членів українських товариств “Руське педагогічне товариство” (“Українське педагогічне товариство”, “Рідна школа”), товариство “Просвіта”, “Учительська громада”, “Взаємна поміч українського учительства” дали поштовх на розвиток української приватної початкової школи. Головним аспектом, що зумовлював розвиток приватного шкільництва була величезна затребуваність українських шкіл для українців. Поширення німецьких, польських чи навіть утраквістичних (двомовних) шкіл, де українська мова в більшості була просто навчальним предметом, не задовольняли потреб українців.

Найбільшу співпрацю для розвитку початкового приватного шкільництва Наукове товариство імені Шевченка вело з Руським товариством педагогічним. Так, наприклад, на засіданні 15 листопада 1905 р. було прийнято до відомості про виплату 50 кор для закупівлі для бідних дівчат приватних шкіл “Руському товариству педагогічному” [3, 3].

Зокрема, співпраця НТШ з “Руським товариством педагогічним” для підтримки “Виділової дівочої школи ім. Шевченка” у Львові мала на меті покращити фінансове та матеріальне становище навчального закладу. 1898 р. за підтримки “Руського товариства педагогічного” було утворено першу українську “Виділову дівочу школу ім. Т. Шевченка”, чия праця стала провідним центром освітньо-просвітницького зростання українського жіноцтва. А вже у перший

рік навчання у першому класі навчалася лише 32 учениць, а вже у 1921 р. заклад перетворився на семикласний навчальний заклад із дев’ятьма відділами. Педагогами працювали вже знані в Галичині учителі: М. Ардан, О. Барвінська, О. Кулачковська, М. Лісецька, Д. Лопатинський, І. Огоновський, Т. Огоновський, О. Роздольський, Й. Танчаківська, які так чи інакше пов’язували свою діяльність з НТШ. Почесне місце у становленні “Виділової дівочої школи ім. Т. Шевченка” займали директорки школи, які намагалися тісно співпрацювати з Науковим товариством імені Шевченка.

6 грудня 1901 р., 14 грудня 1903 р. “Дівоча школа виділова ім. Т. Шевченка” на чолі М. Білецькою у Львові прохала підтримки для бідних учениць в честь свята Миколая “для руських дітей з чужих шкіл, що ходять на курс руського язика, котрий є під управою руського Товариства педагогічного...” [8, Арк. 16]. Також 22 грудня 1905 р., 12 грудня 1906 р., 5 грудня 1907 р. НТШ надавало матеріальну допомогу у сумі 10 кор. для “Виділової школи ім. Т. Шевченка”, а 9 грудня 1907 р. виділова школа з директором К. Малицькою прохала підтримати молодь школи з фондів НТШ, бо “учениці нашого заведення се переважно діти убогої робітничої верстви, котрої загально-просвітне і національне усвідомлення повинно стати метою всієї наших змагань на всіх полях народної роботи” [9, Арк. 3].

Вартим уваги, є взаємопідтримка всіх освітніх інституцій у Галичині. Наприклад, у 1910 р. за ініціативи К. Малицької директорки “Виділової школи імені Т. Шевченка” було створено “Кружок ім. Ганни Барвінок” основним завданням якого було опікування школою. Так, 20 листопада 1913 р. “Жіночий кружок ім. Ганни Барвінок Українського педагогічного товариства” у Львові зложили подяку за надання 69 книжок для освітньо-просвітницької мети від Наукового товариства ім. Шевченка [6, Арк. 17].

Таким чином, співпраця і підтримка Науковим товариством ім. Шевченка “Виділової дівочої школи ім. Т. Шевченка” забезпечувала непереривну освіту дівочої молоді та створювала умови для україномовного навчання і виховання учениць початкової школи у Львові.

Прагнучи забезпечити народною освітою українська громада на чолі читальні товариства “Просвіта” та “Руського товариства педагогічного” заснували у 1910 р. “Народну руську школу ім. Б. Грінченка”. На початку своєї діяльності “Народна школа ім. Б. Грінченка” поклала велику частку зобов’язань на підтримку від Наукового товариства ім. Шевченка.

До Першої світової війни Наукове товариство ім. Шевченка багаторазово надавало підтримку у сумі 10 кор. для “Школи ім. Б. Грінченка”. Також велася співпраця Наукового товариства з віділом “Руського товариства педагогічного” для підтримки “Народної школи ім. Б. Грінченка”, наприклад, 28 лютого 1911 р. у НТШ виділ “Руського товариства педагогічного” просив квоту і підтримку для “Народної руської школи ім. Грінченка”, адже за даними листування школа ім. Б. Грінченка не могла себе утримати через високі видатки [7, Арк. 12 – 12 зв.].

“Народна школа ім. Б. Грінченка” зверталась до НТШ 15 жовтня 1912 р. з проханням допомогти утримати школу, бо “...школа, яка удержує комітет уже третій рік, числить тепер три класи, в яких побирає науку вже 165 дітей...”. В процесі листування НТШ з школою стало відомо, що комітет школи бажав розширити свої межі через затребуваність навчання українських школярів в українській школі, зокрема необхідно було закупити новий інвентар та прийняти нову учительську силу для роботи з учнями. Саме тому “Народна школа ім. Б. Грінченка” бажала зібрати у свій фонд меценатські пожертви для побудови свого власного дому “...і тому вважає вказаним звернути ся з поважною проською також до Хвального Виділу...” [7, Арк. 20]. 6 жовтня 1913 р. НТШ було запрошено на свято 19 жовтня 1913 р. у честь посвяти 4-класної “Народної школи ім. Б. Грінченка”. Такі рішення передувалися затребуваність школою у підтримці установи, адже “Українське товариство педагогічне”, що стояло на чолі школи мало надію “що наша львівська українська громада не відкаже нам своєю підмогою у наших змаганнях...” [6, Арк. 16].

Аналізуючи підтримку Науковим товариством ім. Шевченка “Народної руської школи ім. Б. Грінченка” можна виділити багатогранність і жертвовність НТШ для розвитку народного шкільництва. Варто відзначити, що підтримка НТШ здійснювалася на національно-культурних та освітньо-просвітницьких засадах, саме такий внесок відзначився на розвитку та становленні початкового шкільництва у Галичині.

Якщо продовжити тему підтримки Науковим товариством ім. Шевченка початкового шкільництва у Галичині, то вартим уваги є звіти у видавничому органі НТШ “Хроніки Наукового товариства імені Шевченка”. Наприклад, з 1901 р. НТШ надавало 10 кор. підтримку для чотирикласної народної жіночої школи вправ при “Жіночій учительській семінарії”. Школи вправ відносилися до початкової ланки шкільництва

Галичини, у них відбувалися практики студентів учительських семінарій, якими опікувалося “Руське товариство педагогічне”. Такі ж підмоги НТШ надавало у період з 1904 р. по 1915 р.

Значна незмога української громади підтримувати українське шкільництво на теренах усїєї України обтяжувалася територіальним поділом України, та де звучала українська мова освіти там і знаходилась підтримка від Наукового товариства ім. Шевченка. Так., “Українська школа” в Чернівцях в січні 1938 р. дякувало за співпрацю з НТШ на шляху подолання “неписьменності серед нашого народу” [10, Арк. 7]. Цю співпрацю Наукове товариство з чернівецьким шкільництвом вело ще з початку XX ст., останнє мотивуючи тим, що “тутейшня руска молодіж, а головне селянська дуже бідна”, так відбувалися прохання на надання книг і підручників для бібліотек. З подібним проханням зверталася “Дирекція П. ц.к. державної низшої гімназії” в Чернівцях на чолі першим з директором Вінцентом Фавстманом.

Історія школи бере початок від заснування у 1896 р. II-гої нижчої гімназії у Чернівцях, яка у 1901 – 1902 р. стала повноцінною II-гою цісарсько-королівською гімназією. Так, ще II-га нижча гімназія у Чернівцях зверталася до НТШ з проханням 15 лютого 1899 р., 15 січня 1900 р. та 17 серпня 1900 р., 27 березня 1901 р. надати підручники для учнівської та вчительської учительської бібліотеки у нижчій гімназії (“Записки” т. I – XXX, “Етнографічний збірник” т. I – VI, “Збірник філологічної секції” т. I – II, “Збірник історично-філософської секції” т. I – II, “Пам’ятки українсько-руської мови і літератури” т. I – II, “Матеріали до українсько-руської етнології” т. I та ін.). Головною метою прохань було “піддержувати і заохочувати научний напрямок і дальше самообразования свого учительського збору...” [8, Арк. 7 – 11 зв.; 11, Арк. 10 – 10 зв.] для подальшого організованого навчання учнів.

Вартим уваги були прохання “2-класної народної школи” в с. Ульгівок на чолі з директором А. Бачинським, який прохав надати підручники для школи [11, Арк. 7], “5-класної приватної школи імені короля Данила” з правителем А. Каштанюком, “Школи імені кн. Лева” на чолі з директором М. Лісовою.

Окрім, матеріальної і фінансової підтримки початкового шкільництва, Наукове товариство ім. Шевченка допомагало утвердитися українському слову у навчальних підручниках. Протягом тривалого часу велася боротьба українських освітньо-просвітницьких організацій з соціально-

політичним становищем Галичини на шляху видання українського підручника. Наукове товариство ім. Шевченка відіграло неабияку роль у становленні цього явища. Так, НТШ вело активну самостійну діяльність для розвитку даної галузі та співпрацювало з українським галицькими ініціативами для досягнення спільної мети.

У цьому контексті звернемося до листувань НТШ з українським громадами. Так, товариство “Учительська громада” 6 липня 1909 р. вирішила зайнятися справою освітньо-просвітницьких підручників, зокрема для користування початковим шкільництвом: “щоб наші шкільні підручники стояли на висоті своєї задачі та відповідали вповні педагогічним вимогам і нашим національним потребам..”. У даному аспекті “Учительська громада” 9 вересня 1909 р. звернулася до Наукового товариства ім. Шевченка, з потребою впорядкувати шкільні підручники 26 вересня 1909 р. [7, Арк. 6 – 7]. Такі звернення були неодноразовими, зокрема, до НТШ зверталися з проблемами видання шкільних підручників для початкового шкільництва, а саме з рамена Наукового товариства імені Шевченка було утворено у листопаді 1920 р. комісію, яка мала на меті зібрати матеріали і видати нові українські читанки для народніх шкіл [5, Арк. 2]. Також, 14 лютого 1934 р. під час проведення засідання учителів української мови в середніх, народних та приватних шкіл з Галичини у Перемишлі відбулося звернення до НТШ з питанням надання підручників одного зразка для навчання рідної (української мови) у школах Галичини. Таким підручником мала бути книга, на думку організаторів, як “Правописні правила” від НТШ, виданий 1922 р. Тому, шановний освітянин др. Є. Грицак пропонував відкинути всі інші підручники, таким чином звернувшись до Кураторії поставив завдання зайнятися українським правописом в школах. Таке завдання відповідно і стосувалося Філологічної секції Наукового товариства ім. Шевченка у зверненні С. Шаха (12 березня 1934 р.) [10, Арк. 1 – 3].

Окремого значення, для підтримки початкового шкільництва є тривалий процес підручкотворення Науковим товариством ім. Шевченка. Зокрема, українські автори А. Алиськевич та Р. Гамчикевич видали під проводом НТШ підручники “Німецькі вправи”, І. Верхратський видав “Ботаніку на низьші класи шкіл середніх з 333 образцями в тексті”, “Зоологію на низші класи шкіл середніх”, А. Крушельницький за допомогою НТШ оснащив українську початкову школу “Українською читанкою”, Ю. Левицький під проводом НТШ видав “Географію для першої

класи середніх шкіл. З 36 рисунками”, К. Лучаківський – “Читанка для І. кл.”, Ф. Мочник – “Арифметику”, І. Огоновський – “Латинські вправи для третьої класи”, П. Огоновський та В. Левицький – “Учебник арифметики для низьших клас шкіл середніх”, О. Партицький – “Руска читанка” для третього та четвертого класу та ін.

Так, Наукове товариство ім. Шевченка здійснювало важливу освітньо-просвітницьку видавничу діяльність задовольняючи потреби і запити української початкової школи у отриманні методичної, наукової та педагогічної літератури.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, діяльність Наукового товариства імені Шевченка для українського початкового шкільництва в Галичині в кінці XIX першій третині XX ст. була цілеспрямована і зумовлена потребами освітньо-просвітницьких інституцій. Організаційно-педагогічні засади, на яких базувалася підтримка НТШ вирішували нагальні потреби початкової освітньої ланки, освітньо-просвітницьких товариств та організацій, які діяли на шляху становлення початкового шкільництва. У процесі дослідження спомого Науковим товариством ім. Шевченка найпоширенішої галузі освіти у Галичині, було виявлено системну підмогу товариства для організації педагогічно-методичного благополуччя української початкової освіти.

Отже, отриманні у дослідження висновки щодо ролі Наукового товариства ім. Шевченка у підтримці початкового шкільництва у Галичині в кінці XIX у першій третині XX століття, як першої і найбільш поширеної освітньої ланки, зумовлює потребу у подальшому вивченні та дослідженні цієї проблематики, що дозволить надалі вивчити і проаналізувати становище української освіти загалом у Галичині та в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грушевський М. Наша школа. 1909. Р.1. Кн.1–2. С. 1–5.
2. Нагачевська З. Педагогічна думка і просвітництво в жіночому русі Західної України (друга половина XIX ст. 1939 р.): монографія. Івано-Франківськ, 2007. 767 с.
3. Хроніка НТШ. Львів, 1905 р. Ч. 24. С. 3.
4. Хроніка НТШ. Львів, 1922 р. Ч. 65–66. С. 9.
5. Центральний державний історичний архів України, м. Львів (далі – ЦДА України, м. Львів). Ф. 309. Оп. 1. Спр. 122. 17 арк.
6. ЦДА України, м. Львів. Ф.309. Оп.1. Спр. 281. 18 арк.
7. Там само, Спр. 282. 29 арк.
8. Там само, Спр. 298. 37 арк.
9. Там само, Спр. 299. 18 арк.

10. Там само, Спр. 300. 7 арк.
11. Там само. Спр. 949. 75 арк.

REFERENCES

1. Hrushevskiy, M. (1909). *Nasha shkola* [Our school]. p. 1. Vol. 1–2. pp. 1–5. [in Ukrainian].
2. Nahachevska, Z. (2007). *Pedahohichna dumka i prosvitnytstvo v zhinochomu rusi Zakhidnoi Ukrainy (druha polovyna XIX st. 1939 r.)* [Pedagogical thought and enlightenment in the women's movement of Western Ukraine (second half of the XIX century 1939)]. Ivano-Frankivsk, 767 p. [in Ukrainian].
3. *Khronika NTSh* (1905). [Chronicles Shevchenko Scientific Society]. Lviv, Vol. 24. p. 3. [in Ukrainian].
4. *Khronika NTSh* (1922). [Chronicles Shevchenko Scientific Society]. Lviv, Vol. pp. 65–66, p. 9.
5. *Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Lviv* [Central State Historical Archive of Ukraine, Lviv]. F. 309. Op. 1. Spr. 122. 17 ark. [in Ukrainian].
6. *Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Lviv* [Central State Historical Archive of Ukraine, Lviv]. F. 309. Op. 1. Spr. 281. 18 ark. [in Ukrainian].
7. *Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Lviv* [Central State Historical Archive of Ukraine, Lviv]. F. 309. Op. 1. Spr. 282. 29 ark. [in Ukrainian].
8. *Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Lviv* [Central State Historical Archive of Ukraine, Lviv]. F. 309. Op. 1. Spr. 298. 37 ark. [in Ukrainian].
9. *Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Lviv* [Central State Historical Archive of Ukraine, Lviv]. F. 309. Op. 1. Spr. 299. 18 ark. [in Ukrainian].
10. *Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Lviv* [Central State Historical Archive of Ukraine, Lviv]. F. 309. Op. 1. Spr. 300. 7 ark. [in Ukrainian].
11. *Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Lviv* [Central State Historical Archive of Ukraine, Lviv]. F. 309. Op. 1. Spr. 949. 75 ark. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 03.04.2019

УДК 378.014.252

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2019.171177>

Василь Трушак, викладач японської мови
Національного університету "Львівська політехніка"

ВИКОРИСТАННЯ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ
У ВИКЛАДАННІ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ

У статті розглянуто види і можливості аудіовізуальних матеріалів і їх використання у викладанні японської мови. Визначено трактування терміну "аудіовізуальні матеріали", досліджено класифікації аудіовізуальних матеріалів. Відповідно до цієї класифікації показано ресурси, де вони можуть бути доступними. Особливо детальному аналізу піддаються відеоматеріали і, зокрема, аніме як особливий вид відеоматеріалів. В роботі пояснено особливості його використання у викладанні японської мови, обґрунтовано його важливість, пояснено основні проблеми, які виникають при його використанні і способи їх вирішення.

Ключові слова: аудіовізуальні матеріали; викладання японської мови; візуальні засоби; аудитивні засоби; навчальні відеоматеріали; аніме.

Літ. 5.

Vasyl Truschak, Lecturer of the Japanese
National University of "Lviv Polytechnic"

THE USE OF AUDIOVISUAL MATERIALS
IN THE TEACHING OF THE JAPANESE LANGUAGE

The article deals with the types and possibilities of audiovisual materials and their use in the teaching of the Japanese language. The interpretation of the term "audiovisual materials" has been determined, and the classification of audiovisual materials has been studied. According to this classification, resources are shown where they can be accessed. Particularly detailed analysis is exposed to video materials and, in particular, anime as a special kind of video material. The paper explains the peculiarities of its use in teaching the Japanese language, substantiates its importance, explains the main problems that arise when it is used and how to solve them. Especially since modern students are the generation, brought up completely under the influence of information technology. Any promising education system can no longer focus only on the teacher as the sole source of educational information. Today, his role is, first of all, in organizing the cognitive process, the comprehensive development of students. Modern trends in the development of information technologies dictate the need to expand the forms, methods and means of learning through the widespread use of modern electronic information and communication approaches. Their application in the educational process can significantly increase the efficiency of the visibility in teaching, to more fully and accurately inform students about the object being studied or phenomenon. That is why, the study of the use of audiovisual media becomes particularly relevant. Moreover, their application is very extensive – as a supplementary